

DRUŽBENA ODGOVORNOST

Učenje z radostjo – znaš, nauči drugega

S&T Slovenija v sodelovanju s Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje gradi mrežo podjetij, ki so svoje znanje pripravljena deliti v obliki prostovoljstva zaposlenih. Gibanje «Each One Teach One» vzpodbuja medgeneracijsko učenje, prispeva k vitalnosti družbe ter uresničuje idejo »znanje za vse ljudi«. Sodelovanje med mrežo NVO izobraževanja starejših in podjetjem S&T bo predstavljeno na konferenci za gospodarstvo v mesecu maju 2011. Projekt je podprt s strani Ministrstva za javno upravo in Evropskega socialnega sklada. O samem projektu smo se pogovarjali s prof. dr. Ano Krajnc, predsednico Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje.

Kakšni so vaši študentje in koliko jih je na univerzah za tretje življenjsko obdobje?

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽO) deluje že 27 let. Deluje kot mreža 45 univerz v 44 slovenskih krajih. Število študentov je postopoma naraščalo in se vsako študijsko leto poveča. Rast je naravna, na osnovi želja in potreb starejših, da bi se še izobraževali. Nekateri še zaposleni že računajo, kaj bodo po upokojitvi študirali pri nas. Najpogosteje se pojavi želja po učenju po upokojitvi, ko se ljudje sprašujejo in začno načrtovati, kaj bodo počeli naslednjih 30 ali 40 let življenja.

Danes se število študentov giblje okoli 20.000. So zelo različne starosti od petdesetletnih invalidskih upokožen in upokojencev do 93 letne študentke. To so ljudje z veliko življenjskih izkušenj in neformalno pridobljenih znanj tekom življenja. Za vpis ne postavljamo pogojev formalne izobrazbe, ker po konceptu delujemo kot »univerza odprtih vrat«. Večinoma imajo študentje štiriletno srednjo šolo. Delež študentov z višjo in visoko izobrazbo je precej višji od družbenega povprečja. Večinoma so ženske in le do 20 % je moških. Tako razmerje med spoloma je tudi v drugih evropskih državah. Strokovnjaki pripisujemo razliko drugačni socializaciji otrok za moško in žensko vlogo. Danes se pri mladih spolne vloge približujejo in bo gotovo na UTŽO pri prihodnjih generacijah razmerje med spoloma bolj uravnovešeno.

Naj vam na kratko orišem naše študente! Vedoželjnost jim nikoli ne poide. Študirajo to, kar jih zanima. Učijo se z radostjo in v študijskih krožkih (12 do 15 študentov), med seboj so tesno povezani. Mentorja sprejmejo za svojega. Pravijo, da jim je delo v študijskem krožku

velika psihološka nagrada in osebno zadovoljstvo. Med enim in drugim študijskim srečanjem se študentje še veliko učijo doma. Iščejo nove primere, informacije, preverjajo naučeno znanje in odkrivajo v medijih, na razstavah in literaturi še druga dodatna znanja. Uspešnost študijskega krožka se podvoji. Stike med seboj vzdržujejo tudi izven predavalnic.

Za katere programe je največ zanimanja med upokojenci?

Programi so odraz sprememb v tretjem življenjskem obdobju. Ena od značilnosti je, da se pri starejših poveča interes za umetnost in kulturo in blede zanimanje za materialne dobrine. Zelo veliko jih študira umetnostno zgodovino, so na slikarstvu, keramiki, kiparstvu, dramskih študijskih krožkih, lutkovnem študijskem krožku, literaturi, ustvarjalnem pisanju, restavracijah, kaligrafiji, govorništvu in pripovedovanju zgodb, glasbenem študijskem krožku ali pa se učijo posameznega instrumenta.

Z upokojitvijo pri ljudeh upade število socialnih odnosov in potreba po komunikacijah je izrazita. Svet s katerim se sporazumevajo bi radi razširili, se pogovarjali tudi s tujci, brali knjige v originalu, razumeli tudi tuje TV programe, si pridobili nove prijatelje na potovanjih in ostali z njimi v stikih. Največ programov so tuji jeziki: angleščina, nemščina, italijanščina, španščina, francoščina, kitajščina. Prvi v Sloveniji smo uvedli študij kitajščine in kitajske kulture. Nekateri jezikovni programi so na zelo visoki stopnji. Veliko zanimanje pa je tudi za začetne.

Vedoželjnost jih žene tudi v boljše poznavanje sveta in ljudi: geografija, zgodovina, geologija, astronomija, hortikultura, biologija, zdravstvo, psihologija, medosebni odnosi, varstvo okolja, etnologija. Opažamo pa, da priljubljenost računalniškega izobraževanja spričo splošne potrebe okolja naglo narašča. Ker so prostorske in tehnične možnosti pri teh študijskih krožkih omejene, nestrpno čakajo na čakalnih listah. Ko zaključijo en program, nadaljujejo na drugem, tretjem. Nekateri študentje so z nami že dvajset in več let. Potrjujejo, da je znanje neskončno. Nikoli se ne bodo nehali izobraževati.

Kaj upokojenci s pridobljenim znanjem počnejo?

Že v osnovni zamisli študij na UTŽO podpira dejavnost in je sam del dejavne starosti. Pomaga naj strukturirati življenje v zadnjih 30 do 40 letih življenja. V študijskih krožkih so aktivne oblike učenja. Vmes študentje za svoj študij samoiniciativno veliko počno. In že sam študij je ena od dejavnosti. Ima pa vedno še drug cilj: dejavnost.

Ko si pridobijo neko zaokroženo celoto znanja, jih podpiramo v tem, da znanje tudi na razne načine uporabljajo. Slikarke razstavljajo, ilustrirajo, delajo stripe. Znanje tujega jezika uporabijo za prevajanje knjige in organizirajo izid knjige. Delujejo kot prostovoljci, animatorji v bolnicah, kulturni mediatorji v muzejih, prostovoljni turistični vodiči, dopisniki za časopise in revije, fotografi, pripovedovalci zgodb v vrtcih in šolah, igralci, ustanovijo lastno gledališko skupino, lutkarji, pisci literature, zagovorniki, mentorji za računalništvo,

raziskovalci, keramiki s prodajnimi razstavami, svetovalci, varuhi otrok, organizatorji in v drugih oblikah dejavnosti.

Nekateri so v svoji dejavnosti tako močni, da opravičeno govorimo o »drugi karieri«. Ker v svoj študij in dejavnost »dajo sebe« so visoko motivirani in poženejo proti cilju vse svoje sposobnosti. Imajo priložnost, da odkrivajo sami sebe in so prepričani, da je to v življenju njihovo najsrečnejše obdobje.

Prepoznavni ste tudi po gibanju Each One Teach One, ki ga promovirate skupaj s podjetjem S&T Slovenija. Ga lahko na kratko predstavite? Kako se naj odziva širša družba in poslovno okolje?

Ena od temeljnih zadev v današnji informacijski družbi je »odprt dostop do znanja za vse ljudi«. Znanje je postalo glavno proizvodno sredstvo. Iskali smo pot, kako bi v naših razmerah podprli uresničevanje te temeljne zahteve in potrebe ljudi po znanju. Pred 2 letoma smo začeli z novim gibanjem »Znaš, nauči drugega« ali »Each one Teach one«. Tako znanje kroži brezplačno. Vsak nekaj zna in lahko prenese na drugega. Po tej poti je »odprt dostop do znanja za vse ljudi« uresničljiv. Želeli smo, da ljudje spoznajo kako izmenični sta vlogi mentor – učenec. Danes sem učenec, jutri mentor. Zaenkrat smo se omejili na učenje računalništva po tej poti, ker je to naše ozko grlo. Nekdo prevzame vlogo mentorja, ker bo drugega naučil npr. kako uporablja elektronsko pošto in mu bo pomagal odpreti elektronski naslov, drugi nima težav pri elektronski fotografiji in bo z mentorstvom pomagal drugemu, da se mu izpolni želja o uporabi digitalnega foto aparata itd. Mentor je prostovoljec in učenje je brezplačno. Učita se lahko na domu, v kakem javnem prostoru ali najdeta kak kotichek za učenje na UTŽO.

Ta način učenja se lahko prenese na vsa področja. Postane lahko najbolj učinkovit prenos znanja v poslovnem svetu ali medgeneracijskem učenju. Nima meja. Znanje je darilo mentorja. Tak način učenja je splošna podlaga vseživljenjskega izobraževanja in se bo v družbi hitro širil na vsa področja.

»Navdušeni smo nad sodelavci podjetja S&T Slovenija, ki so takoj prepoznali vrednost gibanja za nov način učenja in sedaj v projektu sodelujemo z roko v roki. Pomagajo nam z donacijami s katerimi nam omogočajo bolj kakovostno izobraževanje, kot s prostovoljstvom, kjer svoje znanje z veseljem delijo z nami ter nikakor nenazadnje, z aktivno podporo gibanju Each one teach one. Veseli smo, da je gibanje »Each one teach one« z univerz prestopilo tudi v podjetje S&T Slovenija, ki je organizacija znanja, ima visoko izobražen kader in predstavlja podobo prihodnosti.« je dejala prof. dr. Ana Kranjc, predsednica Univerze za tretje življenjsko obdobje.

Kaj napovedujete se bo v prihodnosti spremenilo in kateri so ključni izzivi s katerimi se bomo morali soočiti na področju izobraževanja starejših in medgeneracijskega učenja? Kakšno je stanje v Sloveniji v primerjavi z razvitejšimi evropskimi državami?

Vedno bolj bo postalo naravno, da se ljudje vse življenje izobražujejo in vse življenje delajo, so dejavni. Oboje je med seboj prepleteno. Vsak socialni položaj je labilen. Tudi iz najvišjega lahko padeš na rob družbe. Družba ni več piramida, je dinamičen vrtinec. V njej delujejo sile, ki te vlečejo v srčiko družbe, in nasprotne, ki te porivajo ven na rob ne glede na starost. Kam se kdo pomika, je odvisno predvsem od znanja. Če zaostane za okoljem tudi mladega vrže na rob družbe. Starejši ne morejo več biti kot družbeno izločena kategorija prebivalstva, ker bi s pasivno držo uničevali srednjo generacijo in mlajše, bili bi jim preveliko breme. Staranje družbe je velik dosežek razvoja. Število izobraženih in izkušenih ljudi se s tem poveča. In lažje se zagotovi razvoj manjšini otrok. Vse tri generacije so med seboj povezane in odvisne. Nekdanja podoba starosti izginja in poraja se nova podoba dejavne starosti. Z njo je staranje družbe privilegij.

...

V Evropi nas dajejo na 1. mesto po kvaliteti izobraževanja starejših in razvitosti mreže univerz za tretje življenjsko obdobje. Ministrstvo za javno upravo nam je odobrilo projekt z nalogo, da izobraževanje starejših razvijemo še v drugih nevladnih organizacijah, mrežah in podjetjih.